

DS1 – Konceptualna analiza in operacionalizacija konceptov

PREGLED STANDARDNEGA IN NESTANDARDNEGA ZAPOSLOVANJA V SLOVENIJI OD 2005 NAPREJ

Izračuni in interpretacija: Jožica Čehovin Zajc

Predlog metodologije: Maja Breznik Močnik

DELOVNI ZVEZEK II.

BAZA PODATKOV

Univerza v Ljubljani
Fakulteta *za družbene vede*

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Ljubljana, december 2019

Standardno zaposlovanje

Osnovni izračuni analize Ankete o delovni sili oz. Aktivno in neaktivno prebivalstvo (ANP), kot se je anketa nedavno preimenovala, kažejo, da se standardno zaposlovanje; t. j. neagencijsko zaposlovanje za nedoločen čas s polnim delovnim časom z leti zmanjšuje, medtem ko se oblike nestandardnega zaposlovanja povečujejo. Natančneje, standardno zaposlovanje je po populacijskih ocenah ADS v proučevanem obdobju od 2005 naprej sprva do prelomnice 2008, ko je udarila finančna kriza, sicer naraščalo, in se povzpelo za skoraj 39 tisoč standardno zaposlenih; nato pa strmo padlo. V letu 2015 je bilo standardno zaposlenih dobrih 90.000 manj kot v letu 2008, oz. štiri odstotke vseh delovno aktivnih. Kljub temu delež standardno zaposlenih med vsemi delovno aktivnimi prevladuje (v proučevanem obdobju se je gibalo med 68,5 do 64,5 %).

Nestandardno zaposlovanje

Medtem ko delež standardnega zaposlovanja v proučevanem obdobju pada, pa se na drugi strani delež nestandardnih oblik zaposlovanj (kot so zaposleni za določen čas, zaposlovanje s skrajšanim delovnim časom, agencijsko delo, študentsko delo in samozaposlovanje, če naštejemo najpogostejše) povečuje. Medtem ko je zaposlovanje za določen čas nominalno brez večjih nihanj, pa ravno nasprotno velja za zaposlovanje s skrajšanim delovnim časom, ki se je v tem obdobju skorajda podvojilo (iz 25.048 v letu 2005 na 47.299 v letu 2017). Samozaposlovanje se je povečalo za približno polovico (iz 65.551 leta 2005 na 92.666 v letu 2017). Agencijsko delo, ki je v proučevanem obdobju precej nihalo, se je povečalo za približno četrtnino (iz 9.784 v leta 2005 na 12.799 leta 2017; vmes pa se je leta 2009 zmanjšalo celo na 6.600 zaposlenih preko agencij za posredovanje dela).

Prekarno zaposlovanje

Znotraj nestandardnega dela za določen čas je bilo v celotnem proučevanem obdobju približno *polovica ali več* takšnih, ki kot razlog za delo za določen čas navajajo, da ne morejo najti stalne zaposlitve. Opredeljujemo jih kot prekarno oz. neprostovoljno zaposlene za določen čas. Z manjšimi nihanji se je v proučevanem obdobju delež prekarno zaposlenih za določen čas povečal za 5 odstotnih točk (iz 54.590 oz. 55 % leta 2005 na 59.968 oz. 60 % leta 2017), najvišji delež neprostovoljno zaposlenih za določen čas je bil zabeležen leta 2015 (63.571 oz. 66,4 %), najmanj pa leta 2012 (45.246 oz. 49 %).

Med nestandardno zaposlenimi s skrajšanim delovnim časom je dobra *desetina* takšnih, ki delajo manj kot 36 ur, ker ne morejo najti dela z daljšim delovnim časom. Slednje opredeljujemo kot prekarno nestandardno zaposlene s skrajšanim delovnim časom. V proučevanem obdobju 2005-2017 se je njihov delež (t.j. delež neprostovoljno zaposlenih s skrajšanim delovnim časom od vseh zaposlenih s skrajšanim delovnim časom) povečal iz 9,6 % (6.633 oseb) na 15,6 % (14.924 oseb).

Med prekarno zaposlenimi obravnavamo tudi revne delavce, to je tiste, ki zaslužijo do 60 % povprečne plače. Slednje v manjšem deležu najdemo tudi med standardno zaposlenimi, njihovo število pa se je od leta 2009, ko imamo na voljo podatek o njihovih plačah, zmanjšalo oz. prepolovilo iz 96.062 (oz. 14 %) na 46.246 (oz. 7,8 %) v letu 2016. drugačen trend revno zaposlenih pa najdemo med nestandardno zaposlenimi, natančneje med tistimi, ki so zaposleni za določen čas, s skrajšanim delovnim časom ali delajo preko agencije za posredovanje dela. Njihovo število je sicer od leta 2009, ko jih je bilo 46.394, sprva do 2013 padalo (na 37.447 oseb), v letu 2015 pa je njihovo število preseglo celo izhodiščno točko in je bilo najvišje (58.846).

Neformalno delo

Anketa o delovni sili oz. Aktivno in neaktivno prebivalstvo nam omogoča tudi vpogled v neformalno delo oz. prikrite zaposlitve. V letu 2017 je bilo med samozaposlenimi, ki ne zaposlujejo drugih delavcev (n=56.695), kar 12.048 oz. 21,3 % takšnih, ki delajo v prostorih ene stranke in/ali celo v prostorih te stranke. Opredeljujemo jih kot navidezno samozaposlene, saj imajo elemente prikritega rednega delovnega razmerja. Leta 2012, ko je bilo to vprašanje prvič vključeno v anketo, je bilo navidez samozaposlenih 3,5 % manj; natančneje 8.861 navidezno samozaposlenih, kar je takrat predstavljalo 17.8 %.

Podobno bi lahko med prikrite zaposlitve uvrstili tudi študentsko delo, ki ga opravljajo študentje ob svojih študijskih obveznostih v obsegu 20 ur ali več na teden. Takšnih je približno dve tretjini delovno aktivnih študentov (delež le rahlo variira med 65 in 71 %); kar pomeni, da večini delovno aktivnih študentov primarna dejavnost ni študij, temveč delo za plačilo.

Pregled zaposlovanja 2005–2018

LETO		Standardne zaposlitve		Nestandardno delo					Prekarno delo				Neformalno delo (prikrite zaposlitve)	
	Vsi delovno aktivni	Zaposleni za polni delovni in nedoločeni čas (1)	Odstotek od vseh delovno aktivnih	Zaposleni za določen čas	Zaposleni za krajši delovni čas	Agencijsko delo	Študentsko delo	Samozaposleni	Neprostoovoljno zaposleni za določen čas (2)	Neprostoovoljno zaposl. za krajši delovni čas (3)	Revni standardno zaposleni (4)	Revni nestandardno zaposleni (5)	Navidezni samozaposleni (6)	Študentsko delo v obsegu 20 in več ur
2018														
2017	959.099	629.365	65,6%	99.986	47.299	12.799	32.982	92.666	59.968	14.924			12.048	23.007
2016														
2015	917.445	591.880	64,5%	95.746	41.339	11.352	28.965	92.436	63.571	14.123	46.246	56.846	13.869	20.271
2014														
2013	905.895	596.605	65,9%	82.199	33.743	7.956	26.696	82.704	52.289	9.633	46.936	37.447	10.081	19.220
2012	923.853	606.175	65,6%	92.884	36.180	11.554	27.952	80.495	45.246	8.856	54.483	42.130	8.861	19.227
2011	936.523	607.654	64,9%	94.783	32.293	6.930	34.032	85.743	51.212	8.240	57.206	44.636		22.100
2010	966.042	629.521	65,2%	86.673	34.902	9.168	38.046	86.979	47.387	8.993	69.856	42.462		24.577
2009	980.660	655.194	66,8%	84.596	34.253	6.600	37.628	76.262	43.809	8.981	96.062	46.394		25.864
2008	996.100	681.912	68,5%	97.002	28.328	7.229	42.040	66.514	50.929	6.481				29.930
2007	985.163	651.032	66,1%	105.743	26.317	10.010	37.247	70.273	56.418	6.745				25.273
2006	961.209	641.800	66,8%	92.771	26.233	8.743	32.163	72.450	52.551	6.013				21.905
2005	949.224	643.193	67,8%	98.141	25.084	9.784	27.975	65.551	54.590	6.633				18.890

Opomba: Siva barva označuje polja, za katera podatki niso dostopni. Za leta 2014, 2016 in 2018 bodo podatki dopolnjeni naknadno.

- (1) Brez agencijskih delavcev, ki so zaposleni za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
- (2) Neprostoovoljno zaposleni za določen čas – delajo za določen čas, ker ne morejo najti stalne zaposlitve.
- (3) Neprostoovoljno zaposleni s skrajšanim delovnim časom – delajo manj kot 36 ur, ker ne morejo najti dela z daljšim delovnim časom
- (4) Revni delavci (zaslužijo manj kot 60 % povprečne plače) med standardno zaposlenimi (za nedoločen čas in polni delovni čas), tudi če delajo prek agencij za posredovanje dela.
- (5) Revni delavci (zaslužijo manj kot 60 % povprečne plače) med zaposlenimi za določen čas, s krajšim delovnim časom in agencijskimi delavci.
- (6) Samozaposleni, ki ne zaposlujejo drugih delavcev, in 1) delajo za eno samo stranko in/ali tudi celo 2) v prostorih te stranke.